

Dnr 20201002-2
SB/NAW

Hörselskadades Riksförbund
Box 1068, 164 25 Kista
besök: Isafjordsgatan 30B, Kista
tel: +46 (0)8-457 55 00
e-post: hrf@hrf.se
www.hrf.se • www.hörsellinjen.se

2021-02-01

Till
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
S2020/06592

Yttrande gällande betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)

Sammanfattning

Hörselskadades Riksförbund, HRF, anser att förslaget till ny socialtjänstlag har goda intentioner men vi saknar konkreta förslag för att säkerställa att hörselskadade ges stöd av kommunen för att kunna ha jämlika levnadsvillkor och delta i samhällslivet oavsett ålder. Vi ser att den nedtonade målgruppsdefinitionen kan medföra negativa konsekvenser för hörselskadade i behov av stöd på kommunal nivå.

Vi anser att hörselskadade i behov av stöd ska erbjudas sakkunnigt stöd oavsett kommun och att detta ska vara kommunens skyldighet. Vi anser att socialtjänstens uppdrag att bedriva verksamhet riktat mot personer med funktionsnedsättningar behöver tydliggöras i lagstiftningen genom ett lagkrav på en kommunal stödfunktion som ger sakkunnigt stöd för att hantera hjälpmedel samt rådgivning för ökad självständighet och delaktighet i vardagen.

Det är viktigt att Socialtjänsten fortsatt har i uppdrag att planera insatser för grupper på en övergripande nivå även om ansvaret föreslås att utvidgas till den enskilde. Det finns behov av att utveckla samverkansformer mellan kommun och region när det gäller hörselskadade, vilket behöver vara en del av kommunens planering av insatser för hörselskadade.

Övergripande kommentarer

Förändrad målgruppsdefinition

HRF delar utredningens ansats om att socialtjänsten ska främja jämlika och jämställda levnadsvillkor. Vi är dock oroliga över att personer med funktionsnedsättning inte får jämlika förutsättningar genom utredningens förslag om att insatser ska inriktas mot den enskilde. Vi anser att den nya lagstiftningen behöver tydliggöra att socialtjänsten ska ha i uppdrag att erbjuda stödfunktioner när det gäller hörselskadade. Vi ser detta som en given del av utredningens intention om att socialtjänsten ska främja jämlika levnadsvillkor. En nedtonad målgruppsdefinition ska inte bidra till att kommunen erbjuder sämre stöd riktat mot personer med funktionsnedsättning.

Värdet av en kommunal stödfunktion på kommunal nivå

Ett flertal kommuner har inrättat en stödfunktion som benämns syn- och hörselinstruktör. En hörselinstruktör arbetar förebyggande gentemot hörselskadade oavsett ålder genom att ge råd, stöd och träning. Hörselskadade får bland annat stöd och träning i att hantera utprovade hörapparater och metoder för fungerande kommunikation, vilket stärker den enskildes möjlighet till ett självständigt liv. Hörselinstruktörer utbildar även personal inom kommunen om att bemöta hörselskadade, om hörapparater och ger information till anhöriga.

Under senare år har funktionen avvecklats i ett flertal kommuner som en följd av ekonomiska besparingar och bland annat med motiveringen att funktionen inte är en lagstadgad uppgift för kommunen. Vi ser med oro på denna utveckling och bedömer att kommunens skyldighet gentemot hörselskadade behöver stärkas genom lagstiftning. Hörselskadade riskerar annars att inte ha förutsättningar till jämlika levnadsvillkor och aktivt deltagande i samhällslivet.

HRF föreslår att kapitel 10 om Socialnämndens ansvar att erbjuda insatser kompletteras med stödfunktion riktat mot syn – och hörselskadade.

Samverkan mellan kommun och region

HRF saknar förslag om samverkan mellan kommun och region. Rutiner och arbetsätt behöver klargöras bland annat när gäller hjälpmedel i hemmet, rådgivning om att hantera hjälpmedel i vardagen samt information till anhöriga eller vårdpersonal. Vi ser att det krävs samverkan mellan regionen och kommun när det gäller hörselskadade oavsett ålder. Genom regionen ska hörselskadade få hörselrehabilitering. Det är dock viktigt med uppföljande stöd från kommunen i form av stöd i att sätta in hörapparaten, hörapparatskötsel med mera för att säkerställa aktiv användning. Vi anser att en hörselinstruktör i kommunal regi kan spela en viktig roll för att säkerställa att personer som får hörapparat och andra hörhjälpmedel utprovade också är trygga i hur dessa fungerar och kan använda dessa i vardagen. Vi anser att både regionens hörselvård och kommunens socialtjänst har ett ansvar för att tillgodose hörselskadades behov för att få en fungerande hörselsituation. Detta för att främja jämlika levnadsvillkor och att hörselskadade kan vara delaktiga i samhällslivet.

Reglering av äldreomsorgen

HRF anser att en särlagstiftning för äldreomsorgen är angelägen förutsatt att lagstiftningen stärker individens rättigheter och möjligheter till fungerande kommunikation och delaktighet. Det är vanligt förekommande att äldre personer har en hörselnedsättning och hörselskadades behov behöver säkerställas i en lagstiftning som berör äldre. Det är även fortsatt viktigt att stöd till hörselskadade kan ges inom ramen för Socialtjänstlagen för att hörselskadade oavsett ålder ska ges möjlighet till stöd.

HRF lämnar nedan kommentarer på utvalda delar av utredningens förslag

7.3.4 Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv

HRF tillstyrker förslaget. HRF anser att ett förebyggande perspektiv är en viktig del av socialtjänstens arbete. En obehandlad hörselnedsättning kan vara en bidragande riskfaktor för ofrivillig isolering, depression samt utveckling av demenssjukdom. Aktiv användning av hörapparat är en faktor som kan bidra till att motverka demenssjukdom som kan leda till ökade omsorgsinsatser. Det är en social investering att erbjuda stöd och rådgivning gentemot hörselskadade samt personal som möter hörselskadade. Vi ser att kommunala stödfunktioner som ger stöd till den enskilde är en given del av ett förebyggande arbetssätt och inte får prioriteras bort eller bli avgiftsbelagd.

Det är likaså viktigt att ge stöd till hörselskadade barn och unga inom kommunen. Socialtjänstlagens verksamhet riktad mot barn och unga behöver säkerställa behov av hörhjälpmedel och/eller tolkning i form av skrivtolk eller teckenspråkstolk för att hörselskadade ska kunna vara delaktiga på lika villkor.

7.4.3 Socialtjänsten ska inriktas på att vara lätt tillgänglig

HRF tillstyrker förslaget. Vår bedömning är att det är särskilt viktigt att tillgängliggöra information och kommunikation inom Socialtjänsten samtliga verksamhetsområden. För hörselskadade handlar det om tillgång till hörhjälpmedel, god ljudmiljö, skriftliga kommunikationsvägar, textad information och information på teckenspråk. Det är likaså viktigt att det finns riktlinjer och arbetssätt för att säkerställa fungerande information och kommunikation för hörselskadade oavsett ålder.

8.3.3 Målgruppsindelningen bör tonas ned

HRF anser att de finns risk för att målgruppsinriktade arbetat försvinner när insatser ska riktar mot den enskilde. HRF anser den nya socialtjänstlagstiftningen behöver tydliggöra att socialtjänsten ska ha uppdrag att erbjuda stödfunktioner som kan ge sakkunnigt stöd när det gäller hörselskadade.

10.2.3 Kommunen ska planera sina insatser och särskilt beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser

HRF anser att kommunen har en viktig funktion när det gäller att erbjuda uppföljande och sakkunnigt stöd till grupper som har gemensamma behov och gentemot anhöriga samt personal som möter gruppen. Kommuner behöver fortsatt planera insatser på gruppnivå genom att erbjuda tidiga och förebyggande insatser till enskilda inom en specifik målgrupp. När det gäller hörselskadade som målgrupp anser HRF att kommuner i samverkan med regionen behöver upprätta överenskommelse för fungerande samverkan. Ansvarsfördelning behöver klargöras mellan kommun och region för att hörselskadade ska kunna erbjudas stöd utifrån den enskildes behov från respektive organ. Vi ser positivt på att samverkan ska ske med civilsamhällets organisationer som företräder olika målgrupper.

13.2.5 Enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov
HRF tillstyrker förslaget. Vi vill särskilt belysa vikten av att Socialtjänsten säkerställer möjligheten till hörhjälpmedel vid kontakt med hörselskadade samt tillgång till skriftlig information och skriftliga kommunikationsvägar. Sekretessbestämmelser får inte vara ett hinder för att erbjuda skriftliga kommunikationsvägar. Det är också viktigt att tillgodose tolkbehov för hörselskadade och döva oavsett ålder och situation. Möjlighet att ses fysiskt underlättar kommunikation för många hörselskadade.

17.3.2 Det införs en ny bestämmelse som anger att socialnämnden får tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning

HRF tillstyrker förslaget. HRF anser att förslaget skulle kunna gynna hörselskadade förutsatt att hörselkompetens finns inom socialtjänsten eller annan utförare. Vi ser att förslaget skulle kunna innebära ökade möjligheter för hörselskadade att få tillgång till bättre individanpassat stöd i syfte att ha jämlika livsvillkor och vara delaktiga i samhällslivet. Insatser skulle kunna utformas i syfte att få hjälp av en hörselinstruktör med hörapparater, hörhjälpmedel eller andra anpassningar relaterat till en fungerande kommunikation och hörselsituation. Vi är positivt inställda till att insatser utan behovsbedömning kan avgränsas till specifika målgrupper, exempelvis hörselskadade. Vi anser att det är viktigt att målgruppspecifika insatser riktat mot personer med funktionsnedsättning ska vara avgiftsfria insatser.

Utifrån utredningens förslag om att personen själv efterfrågar stöd bedömer vi att det behöver ställas krav på att utförare ska erbjuda tillgängliga kontaktvägar. För hörselskadade är det viktigt att skriftliga kommunikationsvägar finns tillgängliga.

19.3.2 Rätten till information förtydligas i socialtjänstlagen

HRF tillstyrker förslaget. När det gäller hörselskadade barn och unga är det viktigt att möjliggöra fungerande kommunikation mellan barnet eller ungdomen och socialtjänsten genom att erbjuda tillgång till hörhjälpmedel, skriftliga kommunikationsvägar eller genom teckenspråk. Det är oerhört viktigt att socialtjänsten har tillgång till teckenspråkskompetens när det gäller barn och unga.

Vänliga hälsningar

Mattias Lundekvam
förbundsordförande, HRF